

Dymek, Benon

Jubileusz prof. dr hab. Elżbiety Sarnowskiej-Temierusz

Rocznik Mazowiecki 22, 197-199

2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jubileusz prof. dr hab. Elżbiety Sarnowskiej-Temierusz

Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk zorganizował uroczyste spotkanie z panią profesor Elżbietą Sarnowską-Temierusz, wieńczące jej wieżoletnią pracę dyrektora Instytutu Badań Literackich PAN. Spotkanie odbyło się 9 marca 2010 r.

Występowali przedstawiciele Polskiej Akademii Nauk z prof. Michałem Kleiberm na czele oraz pracownicy IBL. Spotkanie prowadził prof. Krzysztof Mrowcewicz.

Profesor Elżbieta Sarnowska-Temierusz jest osobą ogólnie szanowaną, cenionym autorytetem w środowisku polonistów. Przeprowadziła Instytut Badań Literackich przez niełatwy okres transformacji ustrojowej, kiedy to wydatki na humanistykę znacząco oszczędzono i trzeba było dużym nakładem sił zabiegać o różne granty i fundusze. O dziwo, jej się to udawało, dlatego IBL nie stracił dawno ugruntowanej pozycji i prestiżu. Pewne znaczenie miały również środki uzyskiwane z nowo powstałych w Instytucie studiów.

My z tego miejsca chcemy podkreślić ten właśnie aspekt: studia podyplomowe i kursy organizowane we współpracy z Mazowieckim Towarzystwem Naukowym. Jest tu duża zasługa prof. Elżbiety Sarnowskiej-Temierusz, która odważyła się podjąć tak istotną decyzję. Ostatecznie okazało się, że studia stanowią swoisty fenomen, trwają już 16 lat i nic nie wskazuje, żeby zabrakło chętnych.

Do tego czasu Instytut Badań Literackich był znany przede wszystkim jako placówka *stricte* badawcza, dotąd był instytucją bez doświadczeń dydaktycznych. Inspirującą rolę na początku odegrał również prof. dr hab. Jerzy Myśliński. Kierownicy poszczególnych studiów opracowali ciekawe programy autorskie, zgromadzili interesujących wykładowców. Sekretarzem wszystkich kierunków studiów była i jest niezastąpiona i zawsze uśmiechnięta pani Anna Ryjak. Ze strony MTN zaangażowani są dr Krystyna Królikowska-Waś, Andrzej Jasiński i niżej podpisany.

W 1998 r. został ostatecznie zatwierdzony statut studiów, zatytułowany „Zasady organizacji i funkcjonowania podyplomowych studiów polonistycznych Instytutu Badań Literackich PAN, prowadzonych przy udziale Mazowieckiego Towarzystwa Naukowego”.

Istotne było prawidłowe rozeznanie na rynku zapotrzebowań. Pierwsze były czterosemestralne Podyplomowe Studia Filologii Polskiej, adresowane do

absolwentów kierunków humanistycznych wyższych uczelni, którzy chcieli zdobyć kompetencje uprawniające do nauczania języka polskiego i literatury w szkołach. Drugie to jednoroczne Podyplomowe Studia Polonistyczne, których zadaniem było pogłębienie wiedzy nauczycieli z wykształceniem polonistycznym. Następnie zorganizowano Podyplomowe Studia Humanistyczne, których celem było kształcenie integralne dla potrzeb zreformowanego szkolnictwa polskiego. Oferty te skierowane były przede wszystkim do nauczycieli. Ale od początku XXI w. znacznie poszerzono ofertę, początkowo do szeroko pojętego środowiska kultury. W 2001 r. powstały trzyletnie Podyplomowe Studia Wiedzy o Kulturze. W roku akademickim 2005/2006 zmienione na Podyplomowe Studia „Wiedza o Kulturze” ze specjalizacją nauczycielską i humanistyczną.

Przed wstąpieniem do Unii Europejskiej zapoczątkowano Studium Zarządzania Kulturą w Perspektywie Unii Europejskiej, które od 2003 r. zostało nazwane: Podyplomowe Studia Zarządzania Kulturą w Strukturach Unii Europejskiej. Przygotowuje się tu nowych menedżerów kultury. Dwusemestralne Podyplomowe Studia Edytorskie powstałe w 2005/2006 roku akademickim przeznaczone są dla absolwentów wyższych uczelni humanistycznych. Pewnym *novum* stały się dwusemestralne Podyplomowe Gender Studies, które dostarczają wiedzy z zakresu społeczno-kulturowej tożsamości płci.

Rozwinęły się również kursy. Największe wzięcie ma Kurs Retoryki Praktycznej i Krytyki. Pięciomiesięczny kurs przeznaczony jest dla osób, które zawodowo zajmują się mówieniem i pisanem. Doskonali się tu wiedzę i praktykę dziennikarzy, publicystów, wykładowców, animatorów kultury, a także polityków, prawników czy biznesmenów. Jest to grupa ludzi aktywnych, którzy wiedzą, czego chcą, mają też wysokie wymagania wobec prowadzących zajęcia.

Od trzech lat prowadzony jest Kurs Kreatywnego Pisania, adresowany do wszystkich, którzy chcą rozwinąć umiejętność posługiwania się słowem pisanim. Wiedza stąd może być bardzo pomocna przy podejmowaniu samodzielnej twórczości prozatorskiej, poetyckiej, translatorskiej, dziennikarskiej czy krytycznoliterackiej. Na prośbę słuchaczy uruchomiono Kurs Kreatywnego Pisania dla Zawansowanych – to dla pogłębienia wiedzy już posiadanej.

W roku akademickim 2009/2010 zainicjowano trzy nowe kursy o bardzo różnicowanej tematyce. Kurs Poprawnej Polszczyzny jest czteromiesięczny i adresowany do osób, którym zależy na sprawnym władaniu językiem polskim, podbudowanym wiedzą z zakresu poprawnej polszczyzny. Ukończenie kursu oznacza poszerzenie wiedzy teoretycznej o języku, umiejętność budowania poprawnych logicznie sądów, a także zdobycie wiedzy, jak ustrzec się stosowanych w dyskursie publicznym mechanizmów manipulacji odbiorcą.

Kurs Szkoła Gender Mainstreaming, który trwa cztery miesiące, gromadzi zainteresowanych tematyką równości płci. Perspektywa gender mainstreamingu jest podstawą krytycznej wizji wobec istniejących struktur i stereotypów.

Kurs Literatura i Psychoanaliza opiera się na wykładach i seminariach grupowych oraz konsultacjach indywidualnych, które z jednej strony zaznajamiają z podstawowymi odkryciami, pojęciami i twierdzeniami psychoanalizy, a z drugiej

poprzez praktyczne analizy wybranych utworów literackich uczą dostrzegania ukrytego w nich bogactwa znaczeniowego.

Studia i kursy cieszą się od lat uznaną renomą. Nowi ochotnicy najczęściej dowiadują się o studiach od tych, którzy je ukończyli. Są i tacy miłośnicy, którzy po ukończeniu jednego studium zapisują się na kolejne o innym zakresie. Słuchacze zawsze podkreślają, że są traktowani podmiotowo, że atmosfera jest przyjazna, a poziom studiów wysoki. Grupy zajęciowe są nieduże, niektóre nawet kilkusobowe. Przypadkowo spotkani ludzie szybko zawierają przyjaźnie i wzajemnie się wspierają.

W roku 2009 na studia podyplomowe i kursy uczęszczało 431 słuchaczy, w tym na studia podyplomowe – 238 osób i na kursy – 193 kursantów.

Instytut Badań Literackich PAN dotychczas wydał łącznie 2505 świadectw ukończenia studiów oraz 343 zaświadczeń o odbytych kursach. Procent osób, którym nie udało się ukończyć nauki, jest bardzo mały. Jeśli tak się zdarza, to najczęściej z przyczyn losowych.

Dzięki studiom podyplomowym i kursom Instytut Badań Literackich stał się placówką bardzo znaną. Słuchacze mieli tu możliwość bezpośredniego zetknięcia się z warsztatem uczonego. Mogli też obserwować, jak rodzą się dylematy współczesnej humanistyki.

To także dla Mazowieckiego Towarzystwa Naukowego stworzyło szansę dotarcia do środowisk nauczycielskich, a także zapoznania słuchaczy z problematyką mazowiecką od strony wiedzy naukowej.

Niewątpliwie osobą najbardziej zasłużoną dla studiów była profesor Elżbieta Sarnowska-Temierusz, która dbała o sprawy zasadnicze, ale i te drobniejszej natury. Studia rozpoczynały się na ogół jej wykładem inauguracyjnym. Profesor z satysfakcją wręczała świadectwa i fundowała nagrody książkowe dla tych, którzy uzyskiwali stopień celujący.

Można śmiało stwierdzić, że na poziom języka polskiego w szkołach warszawskich i mazowieckich – ale nie tylko, gdyż przyjeżdżali tu słuchacze z różnych regionów – ma wpływ także Instytut Badań Literackich PAN. Ta działalność w niczym nie uszczupliła jego podstawowych zadań, którymi są badania literaturoznawcze, a sądzę, że wpłynęła wręcz na poszerzenie palety badań. Instytut zdobył nowych czytelników swoich wydawnictw – książek i periodyków. W każdą sobotę i niedzielę jego sale wykładowe szturmują rzesze słuchaczy, którzy z własnej i nieprzymuszonej woli pragną poszerzać swoją wiedzę i umiejętności.

Przed nową Dyrekcją IBL stają współczesne wyzwania, z pewnością na nowo przedyskutowane zostaną ich formy zgodnie z dzisiejszymi potrzebami, gdyż studia już na stałe związane są z tą placówką.

Benon Dymek